

A portrait of Pär Holmgren, a man with dark, wavy hair and a slight smile, wearing a dark blazer over a plaid shirt. The background is blurred.

»ATT LÄMNA ÖVER
ETT HÅLLBART SAMHÄLLE
TILL NÄSTA GENERATION ÄR EN
STARK MOTIVATION TILL ATT
GÅ FRAM SNABBT NU.«

Agneta Wannerström på Skanska,
projektledare för Färdplan för en
klimatneutral byggsektor 2045

Pär Holmgren: Vi måste ändra beteende för att klara klimatförändringen

TEMA: Klimatförändringarna och byggbranschen

”Klimatförändringen tvingar

Vi ser redan nu kraftigare skyfall och stigande havsnivåer, och det kräver att vi anpassar enskilda byggnader och hela stadsbilden så att vi kan hantera det. ”

Meteorologen Pär Holmgren, naturskadespecialist på Länsförsäkringar.

7 klimatsmarta råd från Pär Holmgren

Till historikerna: Se 1900-talets överutnyttjande som en parentes.

Till forskarna: Fortsätt utveckla alternativa mått till BNP.

Till storbankerna: Placera pengarna offensivt i miljö.

Till jordbrukarna: På sikt har ni framtiden för er.

Till de boende: Välj Bra Miljöval El.

Till ekonomerna: Det är lönsamt att ställa om.

Till ungdomarna: Fortsätt att ge mig hopp.

oss att planera för år 2100”

Klimatförändringen skapar en ny spelplan för byggandet i Sverige med skyfall, stigande havsnivåer och en ökad befolkning. Alla samhällsaktörer bör redan nu förbereda sig för 2050 och 2100, menar Pär Holmgren, naturskadespecialist på Länsförsäkringar.

Välkänd meteorolog och teveprofil i många år, debattör i klimat- och miljöfrågan. Pär Holmgren arbetar i dag med samhällsplanering och skadeförebyggande verksamhet inom försäkringsbranschen. Medan flera av hans kollegor i förebyggande syfte delar ut brandvarnare och cykelhjälmarna upplyser oss Pär Holmgren om klimatförändringens effekter.

Han riktar sig främst till de som har makt över samhällsplaneringen och därmed också ansvar att tänka rätt i ett tidigt skede: länsstyrelser, kommuner, fastighetsägare och byggbolag. Klimatförändringarna lär accelerera vidare och samtidigt lär folkkökningen pågå under överskådlig tid. Ekvationen måste lösas.

Vi måste anpassa oss

– Vi ser redan nu kraftigare skyfall och stigande havsnivåer, och det kräver att vi anpassar enskilda byggnader och hela stadsbilden så att vi kan hantera det. Vi behöver en öppen och konstruktiv dialog så att alla är överens om de stora penseldragen, hur Sverige och framför allt storstadsområdena ska se ut i framtiden. Byggbranschen är en jätteviktig aktör, säger Pär Holmgren.

Utmaningen handlar om att anpassa stadsbilden till ett nytt klimat, förtäta med förnuft, ge utrymme åt grönytor och undvika byggnation i vissa kustnära områden, trots kortsiktiga vinster för kommunerna. Men eftersom byggsektorn står för en femtedel av de fossila utsläppen handlar klimatfrågan också om att revolutionera energianvändningen i alla led.

– Generellt tycker jag att byggbranschen är duktig på frågorna. Man är medveten om riskerna och har tagit stora steg framåt, vilket åtminstone delvis beror på att man är på en internationell marknad där allt fler tunga aktörer ställer högre krav.

– Men det finns också en inbyggd problematik med urbaniseringsprocessen och förtätningen, om det går för fort och långt. Vi mår så bra av att se gröna områden, de behövs för att dagvattnet ska rinna undan. Fotbollsplaner med plastgräs i stadsmiljö är inget att satsa på.

Ny teknik kan inte fixa allt

Pär Holmgren varnar för naiv teknikoptimism. Det kommer inte att räcka med ny teknik och innovationer för att komma i balans med jordens resurser och bringa ned de fossila utsläppen till noll, menar han.

– På vissa områdena kan vi vara optimistiska. Vi får se gigantiska tekniksprång under 2020-talet med exempelvis självkörande bilar, elektrifiering av bilparker. När det gäller bostaden händer mycket positivt också. Det finns vinster både på kort och lång sikt med att bygga energieffektivt och använda smarta material.

– Flyg och kött däremot går inte att förändra med ny teknik. Det måste till beteendeförändringar, vi får helt enkelt konsumera mindre av dem.

Pär Holmgren vill se mycket mer av både piska och morot för att driva på takten i omställningen. Det måste, via samhälleliga styrmedel, bli billigare att göra rätt och dyrare att göra fel, menar han.

– På sikt måste det också bli olagligt att göra fel.

Mer avancerad omställning

Ibland nämns utfasningen av freonet och det klorblekta pappret på 80-talet som förebildliga omställningar där marknaden sprang före lagstiftarna och fann substitut för miljöskadliga ämnen. Pär Holmgren menar att den omställning vi står inför nu är så mycket större och mer komplex.

– Vårt olje- och kolberoende är ett uttryck för vår lyckade evolution, att vi är framgångsrika som art. Att vända på de processerna är inte lika lätt som när vi bytte ut freonet eller införde rökförbud på restaurangerna. Det känns inte som om marknaden är mogen för det steget än, avslutar Pär Holmgren.

TEXT OCH FOTO: LENNART FRYKSKOG

KORT OM PÄR HOLMGREN

Karriär i korthet: Försvaret, Uppsala universitet, SVT, egen företagare med eget bokförlag, Länsförsäkringar

Bostad: Mellan bostäder just nu

Intressen: Planetskötare

Bästa mat: Mest vegetariskt

Drömresemål: En framtid, där vi löst de stora utmaningar som vi står inför just nu

Känd talang: Förmågan att populärvetenskapligt förenkla allt om klimat och hållbarhet

Okänd talang: Det okända får förbli okänt

Världens häftigaste byggnad: En liten fåbodstuga i Dalarna

► VD HAR ORDET

Naturens krafter är alltid starkare än människans

Idag är klimat och stadsplanering intimt förknippade med varandra och att planera för till exempel ett 100-års regn är en del av en stadsplanerarens vardag. Om man inte själv upplevt konsekvenserna av mycket stora vattenmängder på kort tid kan det nog kännas överkligt – men det är oerhört viktigt att vi förebygger de problem som kan uppstå.

Som född och uppvuxen vid Kalixälven i Norrbotten blev jag från tidig ålder varse naturens eget liv och människans svårigheter att styra över den. Älvens vattenstånd och skiftningar utifrån olika årstider är ständigt närvarande i samtalen med familjen och hos alla dem som bor kvar. 1995 fick jag för första gången uppleva att vårfloden blev så överväldigande stor att delar av min hembygd blev översvämmad, hus och källare vattenfylldes och viktiga samhällsfunktioner som vägar, dricksvatten och avlopp slogs ut.

I år var det dags igen, bara 23 år efter förra gången. En kall och mycket snörik vinter övergick på några dagar till högsommarvärme och hela Norrbottens snötäcke från kusten till fjällvärlden omvandlades i vårflod. Vårflod och islossning är mäktiga skådespel som i sin extra form gör oss påmind om naturens krafter och vilken förödelse den kan skapa. Min upplevelse från Kalixälven återkommer från norr till söder i olika skepnader, och med nya tekniker och bra planering står vi bättre rustade inför framtiden.

Kristin Andersson

Verkställande direktör
Stockholms Byggmästareförening

“Klimatomställningen är en morot för oss”

Vi vill att regeringen fattar långsiktiga och stabila beslut, så att vi blir trygga med att göra investeringar. Det säger Agneta Wannerström, Skanska, projektledare för bygg- och anläggningssektorns färdplan för en klimatneutral och konkurrenskraftig byggsektor 2045.

Upprinnelsen till färdplanen är att riksdagen, i linje med Parisavtalet, har bestämt att Sverige ska ha noll nettoutsläpp av växthusgaser 2045. På uppdrag av regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige, som mobiliserar aktörer i hela samhället, har Skanska drivit arbetet med att ta fram en färdplan för bygg- och anläggningssektorn, som beräknas stå för en femtedel av de svenska utsläppen av växthusgaser.

Ett viktigt datum var den 25 april, då byggsektorn tillsammans med åtta andra branscher lämnade över de första färdplanerna för fossilfri konkurrenskraft till näringsminister Mikael Damberg och vice statsminister Isabella Lövin.

Skanska går i bränschen

Agneta Wannerström, projektledare för bygg- och anläggningssektorns färdplan, berättar att ord nu ska bli handling. Bransch- och arbetsgivarorganisationen

Sveriges Byggindustrier ska göra en plan för hur man kan samverka med andra branschorganisationer – och även stötta mindre bolag i omställningen.

– Bakom färdplanen står hela värdekedjan, inte bara byggbolagen. Det uppdraget skapar möjligheter till samverkan och affärsmodeller som stödjer klimatomställningen, säger hon.

– Klimatpåverkan uppstår ju inte i första hand på byggarbetsplatsen utan i materialtillverkningen och i driften, exempelvis energianvändningen. För att få till en förändring måste vi få med oss kunder och leverantörer.

Det viktigaste kravet på regeringen?

– Stabila och långsiktiga beslut, lagkrav och regleringar, som gör oss trygga med att göra investeringar. Sedan tycker vi att offentlig upphandling kan gå före med tydliga krav. Uppföljning är också viktigt för att skapa en bättre konkurrenssituation. Men det gäller också att vi själva ställer krav på leverantörer och får med kunderna.

Färdplanen innehåller högt ställda krav. Piska eller morot?

– Klimatomställning kan upplevas som piska, men gör vi den inte nu får vi det betydligt tuffare längre fram. Egentligen är ju hela omställningen en morot, som lönar sig ekonomiskt. Att lämna över ett hållbart samhälle till nästa generation är en stark motivation till att gå fram snabbt.

TEXT OCH FOTO: LENNART FRYKSKOG

FAKTA OM FÄRDPLANEN

Byggsektorns färdplan innehåller 26 uppmaningar och förslag till aktörer inom sektorn samt riksdag och regering. Här några uppmaningar till politikererna:

- Inför ambitiösa, långsiktiga och förutsägbara lagkrav.
- Inför krav på att deklarerar byggnaders och anläggningars klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.
- Använd offentlig upphandling som motor i klimatomställningen.

Idag står 66 företag och organisationer från hela värdekedjan bakom planen, bland dessa Sveriges Byggindustrier. Fler väntas ansluta efter hand.